हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

himsanskritvartah

e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-130

1

02.03.2024 शनिवासरः वि.सं. २०८० फाल्गुणकृष्णपक्षः सप्तमी फाल्गुण १९ प्रविष्ठांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

2 हिमाचलप्रदेशे राजनैतिकनाट्यम्- विरोधीविधायकैः सह पञ्चकुलायाम् अमिलत् विक्रमादित्यसिंहः

3 हिमाचले सेवारतानां संस्कृतशिक्षकाणां प्रशिक्षणकार्यशालानां शुभारम्भः समापनञ्च

4 सम्पादकीयम्

भारतस्य अर्थव्यवस्था दृतगत्या वर्धिता विश्वस्य शक्तिशालिनः देशाः अपि चकिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः,दिलीपः। भारतं विश्वे द्रुतगत्या वर्धमाना अर्थव्यवस्था अस्ति । अस्याः द्रुतगतेः नवीनतममुदाहरणं भारतस्य त्रैमासिकसकलराष्ट्रीय उत्पादानां प्राप्त्यानां स्थितिः द्रष्टुम् शक्यते । गुरुवासरे सर्वकारेण प्रकाशिताः अनुमानाः बहु उत्तमाः सन्ति । तथा च दिसम्बरमासे देशस्य त्रैमासिकी अर्थव्यवस्था ८.४ प्रतिशतं वृद्धिदरेण वर्धिता अस्ति। २०२२ तमस्य वर्षस्य द्वितीयत्रिमासिकस्य अनन्तरं सर्वोत्तमवृद्धिरस्ति। सर्वप्रथमं वर्तमानवित्तीयवर्षस्य दिसम्बरमासस्य त्रैमासिकी सर्वकारेण प्रकाशितानां सकलराष्ट्रीयउत्पादानाम् (India Q3 GDP) विषये वदामः, ये भारतीय-अर्थव्यवस्थायाः द्रुतगतेः साक्ष्यं ददति । वर्षे प्रतिवर्षे ८.४ प्रतिशत दरः २०२२ तमस्य वर्षस्य द्वितीयां त्रैमासिकीं यावत् सर्वाधिकं प्रबला वृद्धिः अस्ति । विगतसितम्बरमासस्य त्रैमासिक्यां देशस्य सकलराष्ट्रीयउत्पादवृद्धिः ७.६ प्रतिशतं आसीत् । भारतीयार्थव्यवस्थायाः गतिविषये नवीनतमदत्तांशं दृष्ट्वा एन०एस०ओ० इत्यनेन द्वितीयपूर्वसूचनानुसारं २०२३-२४ वित्तवर्षस्य कृते देशस्य वृद्धिदरः ७.६ प्रतिशतं इति अनुमानितम्। विगतः २०२४ तमस्य वर्षस्य जनवरीमासे 7.3% प्रतिशतं इति अनुमानितमासीत् । यदि वयं सांख्यिकी-कार्यक्रम-कार्यन्वयन-मन्त्रालयेन फरवरी मासस्य २९ दिनाङ्के प्रकाशितान् अनुमानान् पश्यामः तर्हि विनिर्माणक्षेत्रे ११.६ प्रतिशतं वृद्धिः अभवत् । तत्रैव कृषिक्षेत्रस्य वृद्धिः ३.८ प्रतिशतं अभवत् । २०२३-२४ वित्तवर्षस्य तृतीयत्रिमासिकायाः अनुमानाः एस०बी०आई० अन्वेषणम् द्वारा विश्वबैङ्क-आईएमएफ इत्यस्मै कृतानां प्रक्षेपणानां अपेक्षया बहु अधिकाः सन्ति

तथा च न केवलं देशे अपितु विदेशेषु अपि चर्चा क्रियते। एसबीआई रिसर्च इत्यनेन तृतीयत्रैमासिक्यां सकलराष्ट्रीयउत्पादः ६.७-६.९ प्रतिशतं यावत् भविष्यति इति अपेक्षा कृता अस्ति । तत्रैव भारतीयरिजर्वबैङ्केन भारतस्य अस्यां त्रैमासिक्यां सकलराष्ट्रीयउत्पादवृद्धिः ७ प्रतिशतं इति अनुमानिता आसीत् । एतदतिरिक्तं "रेटिंग् एजेन्सी" आई०सी०आर०ए० इत्यनेन दिसम्बरमासस्य त्रैमासिक्यां सकलराष्ट्रीयउत्पादवृद्धिः केवलं ६ प्रतिशतं इति अनुमानिता आसीत् । भारतीय अर्थव्यवस्थायाः द्रुतगत्या तुलने एते सर्वे पूर्वानुमानाः विवर्णाः अभवन् । IMF भारते विश्वासं करोति। त्रैमासिकीरूपेण तीव्रगत्या वर्धमानायाः भारतीय-अर्थव्यवस्थायाः प्राप्तानुमानानुसारेण विश्वबैङ्कः, IMF इत्यादीनां वैश्विकसङ्गठनानां भारते विश्वासः अधिकं वर्धितः अस्ति अन्तर्राष्ट्रीयमुद्राकोषः अर्थात् IMF इत्यनेन वित्तवर्षे 2024 कृते भारतस्य सकलराष्ट्रीयउत्पादवृद्धेः अनुमानं ६.७ प्रतिशतं यावत् वर्धितम्। यत्र तु तुलनायां विश्वस्य अन्येषां देशानां बृहत् अर्थव्यवस्थानां स्थितिः दुर्बलं दृश्यते। IMF फोरकास्ट इत्यस्य अनुसारं भारतस्य अर्थव्यवस्था चीन (4.6%), अमेरिका (2.1%), जापान (0.9%), फ्रान्स (1%), यूके (0.6%) इत्यादीनां प्रमुखानां अर्थव्यवस्थानां अपेक्षया उत्तमं प्रदर्शनं करिष्यति। विश्व सांख्यिकी इत्यत्र वित्तवर्षस्य 2023-24 इत्यस्य सकलराष्ट्रीयउत्पादानां पूर्वानुमानं पश्यन्तु:

भारतवर्ष: - 6.1%
चीनदेशः 4.4%
सऊदी अरब: 3.7%
पाकिस्तान: 3.6 %
कोलम्बिया 2.2%
जापान: 1.6%
कनाडा 1.5%
मेक्सिको 1.2%
अमेरिका 1.0%
इंग्लैंडदेश: 0.3 %

रक्षामन्त्रालयेन भारते निर्मितम् उपक्रमस्याधिकं प्रवर्धनार्थं पंच प्रमुखपुञ्जी- अधिग्रहण- अनुबन्धेषु हस्ताक्षरः अकारि

रक्षामन्त्रालयेन भारते निर्मितम् (मेक इन इण्डिया) इत्युपक्रमस्याधिकं प्रवर्धनार्थं पंचविंशत्यधिकैकशतोत्तर एकोनचत्वारिंशत्सहस्र कोटितोप्यधिक मूल्यानां पंच प्रमुखपुञ्जी- अधिग्रहण- अनुबन्धेषु हस्ताक्षरः अकारि। अनुबन्धोऽयं नवदिल्ल्यां रक्षामन्त्रिणः राजनाथसिंहस्य रक्षासचिवस्य गिरिधर- अरमाने इत्यस्य च उपस्थितौ आदानप्रदानं विहितम्। मन्त्रालयेनोदीरितं यत् अनेन अनुबन्धेन भविष्ये विदेशस्योपरि निर्भरतां न्यूनं भविता। अथ च स्वदेशी उपकरणानां वृद्धिः भविता।

भारतं शीघ्रमेव विश्वस्य तृतीया बृहत्तमा अर्थव्यवस्था भविता, यस्यां भारतीय- महिलानां भूमिका महत्वपूर्णा भविता- नारायणराणे

सूक्ष्म-लघु-मध्यम-उद्यममन्त्री नारायणराणे नवदिल्ल्यां नवमे शक्ति- अन्ताराष्ट्रिय- महिलोद्यमि- शिखर- सम्मेलने अनेकासां महिलोन्मुखोद्यमशील- परियोजनानां शुभारंभं विहितवान्। मन्त्रिणा पञ्जीकरणात् प्रगतिः उन्नति- उद्यमिताभ्यां प्रगतिः WEP मार्गदर्शिकार्यक्रमाणामपि शुभारम्भः कृतः। अत्रावसरे तेन निगदितं यत् एतेषां कार्यक्रमाणां प्रवर्धनेन महिलानां विशेषतया सूक्ष्म-लघु-मध्यम-उद्योगेषु विकाससंवर्धने साहाय्यं मेलिष्यति। महिलोद्यमितां प्रकाशयन् असौ मन्त्री कथितवान् यत् भारतं शीघ्रमेव विश्वस्य तृतीया बृहत्तमा अर्थव्यवस्था भविता। यस्यां भारतीय- महिलानां भूमिका महत्वपूर्णा भविता। अवधेयं वर्तते यत् शक्ति- अन्ताराष्ट्रिय- महिला- उद्यमिता- सम्मेलनम् एतत् महिलामध्ये उद्यमितां संवर्धयितुं अन्ताराष्ट्रिय- महिला- दिवसावसरे आयोजितं एकं वार्षिक-सम्मेलनं वर्तते।

झारखण्डराज्ये सप्तशतोत्तर-पञ्चत्रिंशत्सहस्र-कोटि रूप्यकाणां विकासात्मक- परियोजनानां शुभारम्भं कृतवान् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ताः,नरेशमलोटिया। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी झारखण्डराज्ये सप्तशतोत्तर- पञ्चत्रिंशत्- कोटि-रूप्यकाणां विभिन्नानां विकासात्मक- परियोजनानां शुभारम्भं कृतवान्। एताः विकासात्मक- परियोजनाः उर्वरक- रेलयान- विद्युत्- कृष्णाङ्गार- इत्यादिनां क्षेत्राणां सम्बद्धाः सन्ति। मोदी अत्रावसरे हिन्दुस्तान- उर्वरक- रसायन- लिमिटेड- इत्यनयोः सिन्दरी- उर्वरक- संयंत्र राष्ट्राय समर्पितवान्। अस्य संयंत्रस्य लक्ष्यं उर्वरक क्षेत्राय आत्मनिर्भरतायाः प्रापणम् अस्ति।

प्रधानमन्त्रिणा झारखण्डे षड्शतोत्तर- सप्तदश- सहस्र- कोट्यधिकरूप्यकाणां रेलपरियोजनानां शुभारम्भो विहितः आधारशिला च संस्थापिता। एभिः परियोजनाभिः रेलयान- सेवानां विस्तारणं भवेत्, सामाजिकार्थिक- विकासाय च गतिः प्राप्स्यति। एतदनन्तरं प्रधानमन्त्री अद्य पश्चिमबंगालस्य नादियाजनपदे कृष्णानगरं प्रति यास्यति। यत्र सः पञ्चदश- सहस्र- कोटि- रूप्यकाणां परियोजनानां शुभारम्भं विधास्यति। अद्य मध्याह्नकाले असौ बिहारराज्यस्य औरंगाबादनगरे चतुश्शतोत्तर- एकविंशति- सहस्र- कोटि- रूप्यकाणां विकास- परियोजनानाम् उद्घाटनं करिष्यति।

प्रमुखाः वार्ताः

बेंगलूरूनगरस्य रामेश्वरम- कैफे इत्यत्र दुरापन्ने विस्फोटे न्यूनातिन्यूनं पञ्च जनाः व्रणिताः जाताः

बेंगलुरनगरस्य व्हाइट-फील्ड इत्याख्ये स्थले रामेश्वरम- कैफे इत्यत्र दुरापन्ने विस्फोटे न्यूनातिन्यूनं पञ्च जनाः व्रणिताः जाताः। एकां महिलां समेत्य सर्वे व्रणिताः निकटस्थे चिकित्सालये उपचाररताः सन्ति। विस्फोटोऽयं मध्याह्नभोजनावधौ सम्मर्दसमये सार्धैकवादने घटितः। यदा तत्र अनेके जनाः स्वीय-कार्यालयेभ्यः समागताः सन्ति। कर्णाटकराज्यस्य गृहमन्त्री डॉ. जी. परमेश्वरः संसूचितवान् यत् वरिष्ठाः आरक्षि-कर्मिणः विस्फोटघटिते स्थाने जातायाः घटनायाः निरीक्षणं कुर्वन्ति। बेंगलुरूनगरस्य आरक्षि-आयुक्तः बी, दयानन्दः वरिष्ठैः आरक्षि- अधिकारिभिः सार्धं सम्प्रत्यपि तस्मिन् घटनास्थले अस्ति।

बांग्लादेशस्य राजधान्यां ढाकायाम् एकस्मिन् अग्निकाण्डे न्यूनातिन्यूनं त्रिचत्वारिंशत् जनाः दिवंगताः जाताः

बांग्लादेशस्य ढाका क्षेत्रस्य बृहत्तमायां विपण्यां गतरात्रौ अग्निप्रकोपेण षड्विंशतिः महिलाः त्रयः बालकाः मृत्युमुपगताः। अथ च द्वाविंशतिः जनाः गम्भीररूपेण व्रणिताः जाताः। बांग्लादेशस्य स्वास्थ्यमंत्री सामन्तलाल- सेनः अवोचत् यत् द्वाविंशतिः जनानां स्थितिः गभीरा वर्तते। वैद्यैः प्रोक्तं यत् मृतकाणां संख्या इतोऽपि वर्धितुं अर्हति।

सुभाषितम्

अल्पानामपि वस्तूनां संहति कार्यसाधिका।
तृणैर्गुत्वमापन्नैर्बध्यन्ते मत्तदन्तिनः॥

भावार्थ- इस सुभाषित में यह सन्देश दिया गया है कि छोटी-छोटी बातों के समायोजन से बड़ा कार्य सिद्ध हो जाता है जैसे कि तृणों को जोड़कर बनाई गई डोर हाथी को बाँध देता है।

✍ प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

हिमाचलप्रदेशे राजनैतिकनाट्यम्-विरोधीविधायकैः सह पञ्चकुलायाम् अमिलत् विक्रमादित्यसिंहः

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला।
इदानीं हिमाचलप्रदेशे राजनैतिकसंकटस्य विषये बृहद् वार्ता अस्ति। मीडिया-सञ्चारमाध्यमानां वार्तानुसारं शुक्रवासरे प्रातःकाले पञ्चकुलानगरे विद्रोहीविधायकैः सह काङ्ग्रेसविधायकः मन्त्री च विक्रमादित्यसिंहः मिलितवान् । विद्रोहीविधायकैः सह सः समागमं कृतवान् अस्ति।

मुख्यमन्त्रिणः वक्तव्यम्

विक्रमादित्यसिंहस्य षड्भिः विद्रोहीनेतृभिः सह मेलनस्य विषये मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् विक्रमादित्यसिंहः माम् अवदत् यत् अहं चण्डीगढे विद्रोहीनेतृभिः सह मेलितुं गच्छामि। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् विक्रमादित्यसिंहस्य कृते केषाञ्चन् नेतृणां दूरवाणी अवश्यमेव दूरवाणी प्राप्ताः। ते पुनरागमनं कर्तुम् इच्छन्ति। विक्रमादित्यं मया उक्तं यत् सः शीर्षनेतृत्वेन सह अपि वार्तालापं करोतु।।
मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् विद्रोहीनेतृणां प्रत्ययार्थं मया कस्यचित् मन्त्रिणः कर्तव्यं न आरोपितम्। अनेके जनाः तस्य परिवारजनैः सह वार्तालापं कुर्वन्ति। सर्वे नेतारः अद्यापि हरियाणाप्रदेशे एव सन्ति। वयं हिमाचलं प्रत्यागत्य वार्तालापं करिष्यामः।

प्रतिभासिंहायाः वक्तव्ये

पर्यवेक्षकस्य भूपेन्द्रसिंह-हुड्डावर्यस्य प्रतिक्रिया

हिमाचलप्रदेशस्य काङ्ग्रेसस्य अध्यक्षा प्रतिभासिंहायाः वक्तव्ये काङ्ग्रेसस्य वरिष्ठनेता हिमाचलप्रदेशस्य पर्यवेक्षकः भूपेन्द्रसिंहहुड्डावर्यः कथयति यत्, "प्रतिभासिंह अस्माकं वरिष्ठनेतृ, दलस्य राज्याध्यक्षा च अस्ति एतानि व्यक्तिगतवस्तूनि सन्ति सर्वं सम्यक् अस्ति।" "आम्, लघुभेदाः सन्ति। सर्वे मिलित्वा निर्वाचनेक्षदृढतया युद्धं करिष्यन्ति...।"

विक्रमादित्यसिंहः दिल्लीं प्रति प्रस्थितः

मन्त्री विक्रमादित्यसिंहः दिल्लीं प्रति प्रस्थितवान्। तस्य कार्यालयेन विमोचिते आधिकारिककार्यक्रमे दिल्लीनगरे काश्चन सभाः उल्लिखिताः सन्ति। परन्तु गुरुवासरे रात्रौ एव विक्रमादित्यसिंहः शिमलातः चण्डीगढं प्राप्तवान् इति सूत्राणि वदन्ति। चण्डीगढनगरे ६ विद्रोहीकाङ्ग्रेसविधायकैः सह अपि सः समागमं कृतवान् इति चर्चा अस्ति, यद्यपि एतस्य विषये स्थितिः अद्यापि कस्मात् अपि पक्षतः स्पष्टीकृता नास्ति।
राज्यकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षा प्रतिभासिंह अवदत्, निष्कासिताः विधायकाः न्यायालयस्य समीपं गमिष्यन्ति
विक्रमादित्यसिंहः यदा चण्डीगढे विद्रोहीकाङ्ग्रेसविधायकान् मिलितवान् तदा सः अवदत् यत् विक्रमादित्यसिंहस्य कार्यालयेन निर्गतं समयसूची अस्मिन् विषये द्रष्टव्यम् इति। अन्येषु विषयेषु अवधानस्य आवश्यकता नास्ति। सम्भवति यत् विक्रमादित्यसिंहं दिल्लीनगरे शीर्षक चर्चायै आहूतः स्यात्। राज्यकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षा प्रतिभासिंह अवदत् यत् दलस्य विद्रोही विधायकाः कठिनसुरक्षायां सन्ति, एतादृशी परिस्थितौ तैः सह सम्पर्कः कथं भवति। सा अवदत् यत् विधायकाः स्वस्य निष्कासनं रक्षितुं अवश्यमेव न्यायालयं गमिष्यन्ति। प्रत्येकं जनः स्वस्य रक्षणार्थं केचन प्रयत्नाः करोति ।

भाजपायां सम्मिलितुं मम विचारः नास्ति, अहं काङ्ग्रेसस्य सैनिकः

'किं भाजपा इच्छति यत् सा मण्डीतः प्रतिस्पर्धां करोतु?' ईश्वरः जानाति यत् अग्रे किं भविष्यति। काङ्ग्रेसस्य शीर्षनेतृत्वं कस्मै नामपत्रं (टिकटं) दातुम् इच्छति तदपि इदानीं विचार्यते। तस्य आदेशानुसारं यत्किमपि पदं स्वीकुर्मः तस्मिन् वयं अग्रे गमिष्यामः। प्रतिभासिंहद्वारा उक्तं यत् मम भाजपायां सम्मिलितस्य कोऽपि विचारः नास्ति, अहं काङ्ग्रेसस्य सैनिक अस्मि, दलस्य सामर्थ्यार्थं कार्यं करोमि च।

तेषां चिन्ता स्वाभाविकी-प्रतिभासिंहः

हिमाचलस्य पूर्वमुख्यमन्त्रिणः स्वर्गीयवीरभद्रसिंहस्य पत्नी प्रतिभासिंहः राज्यसभानिर्वाचने पार-मतदानं कृतवतां षट् विद्रोहीविधायकानां समर्थनं कुर्वन्ती अवदत् यत् विधायकानां रोषः स्वाभाविकः इति। प्रतिभासिंह प्रश्नस्य उत्तरं दत्त्वा अवदत् यत् किमर्थं न, यदा वर्षाधिकं जातम्, भवता तेषां किमपि संज्ञानं न गृहीतं वा न श्रुतम्, तदा तेषां दुःखं भवितुं स्वाभाविकम्। यदि भवन्तः तान् उपविश्य, तैः सह वार्तालापं कृत्वा समाधानं प्राप्नुवन्ति स्म तर्हि एषा स्थितिः एतादृशी न स्यात् ।

विद्रोही विधायकाः अस्माकं भ्रातरः, यदि ते पुनः आगन्तुं इच्छन्ति तर्हि तेषां स्वागतम् : सुक्खुः

ततः पूर्वं गुरुवासरे मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् आसीत् यत् यदि विद्रोही विधायकाः पुनः आगन्तुं इच्छन्ति तर्हि तेषां स्वागतम् अस्ति। गुरुवासरे सायं ओकोवरशिमलानगरे पत्रकारसम्मेलनं सम्बोधयन् सुक्खुः अवदत् यत् राज्यसभानिर्वाचने अधिकृतकाङ्ग्रेसप्रत्याशिनां विरुद्धं ये षट् विधायकाः पारमतदानं कृतवन्तः ते अस्माकं भ्रातरः सन्ति। तेषां त्रुटयः क्षन्तुं शक्यन्ते। द्वयोः विधायकयोः पत्न्यो गृहम् आगत्य मया सह वार्तालापं कृतवत्यो, परन्तु विधायकाः सम्प्रति हिमाचलतः बहिः सन्ति, तेषां दूरभाषः अपि नास्ति। मम दोषः आसीत् यत् अहं शिष्टः एव अभवम्। सम्पूर्णायां घटनायां गुप्तचरव्यवस्थायाः विफलता अपि अभवत् ।

मण्डी-कुल्लू-चम्बा-किन्नौर-लाहौल-स्पीतीनां ३८ सहस्रगृहाणि निःशुल्कविद्युद्द्वारा प्रकाशितानि भविष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
प्रधानमन्त्री सूर्यगृह-मुक्तविद्युत्-योजनायाः अन्तर्गतं मण्डी-कुल्लू-चम्बा-किन्नौर-लाहौल-स्पीतिषु ३८ सहस्रगृहाणि निःशुल्कविद्युद्द्वारा प्रकाशितानि भविष्यन्ति। केन्द्रसर्वकाराद् हरितसंकेतं प्राप्य योजनायाः लाभं प्राप्तुं लाभार्थीनां पञ्जीकरणस्य कार्यं डाकविभागाय न्यस्तम् अस्ति। मण्डी डाकविभागस्य डाकपालाः द्वारे द्वारे गत्वा उपलब्धभूम्यानुसारं सर्वेक्षणकार्यं कुर्वन्ति। अस्य अन्तर्गतं मण्डी, कुल्लू, लाहौल इत्येतेषां ३८ सहस्रलाभार्थिनः पञ्जीकृताः भविष्यन्ति। योजनायाः अन्तर्गतं पञ्जीकरणस्य अन्तिमातिथिः ८ मार्चः इति स्थापिता अस्ति। जनाः स्वगृहस्य छदौ सौरपटलस्थापनार्थं समीपस्थे डाकघरे अपि आवेदनं कर्तुं शक्नुवन्ति ।
प्रधानमन्त्रिसूर्यगृहमुक्तविद्युतयोजनायाः अन्तर्गतं केन्द्रसर्वकारः देशस्य एककोटिगृहेभ्यः सौरयन्त्राणां माध्यमेन ३०० यूनिटपर्यन्तं निःशुल्कविद्युत्प्रदानं करिष्यति। एककिलोवाट् सौरपटलस्य स्थापनायां ५५ सहस्रं यावत् ६५ सहस्ररूप्यकाणि यावत् व्ययः भविष्यति। २ किलोवाट् मध्ये १ लक्षतः १.१५ लक्षं यावत्, ३ किलोवाट् मध्ये १.४० लक्षतः १.५० लक्षं यावत्, ४ किलोवाट् मध्ये १.८० तः १.९० लक्षं यावत्, ५ किलोवाट् मध्ये २.२८ तः २.४५ लक्षं यावत्, ६ किलोवाट् मध्ये २.७५ तः २.८५ लक्षं यावत्, ७ किलोवाट् मध्ये ३.२० तः ३.२८ लक्षं यावत्, ८ किलोवाटस्य कृते ३.६५ तः ३.७० लक्षरुप्यकाणि, ९ किलोवाट् कृते ४.१० तः ४.१५ लक्षं यावत्, १० किलोवाट् सौरपटलस्य स्थापनार्थं ४.५५ तः ४.६५ लक्षं यावत् व्ययः भविष्यति ।
तस्मिन् एव काले १ किलोवाट् इत्यस्य सौरपटलेन मासे १०० तः १५० यूनिट् यावत् विद्युतोत्पादनं भविष्यति अर्थात् एकस्मिन् दिने ४ तः ५ यूनिट् यावत् विद्युतोत्पादनं भविष्यति । अस्मिन् विषये ३० सहस्ररूप्यकाणां अनुदानं प्राप्यते। २ किलोवाट् सौरपटलस्य स्थापनायां ६० सहस्ररूप्यकाणां अनुदानं ३ किलो सौरपटलस्य स्थापनायां च ७८ सहस्ररूप्यकाणां अनुदानं दीयते। मण्डी, कुल्लू, लाहौल-स्पीति इत्यत्र ३८ सहस्रलाभार्थिनः पञ्जीकृताः भविष्यन्ति इति मण्डी डाकमण्डल अधीक्षकः स्वरूपचन्द शर्मा अवदत् । डाकपालाः द्वारे द्वारे गत्वा सर्वेक्षणं करिष्यन्ति। इच्छुकाः जनाः डाकघरे अपि आवेदनं कर्तुं शक्नुवन्ति।

ऊना-हरिद्वाररेलयानं मार्चमासस्य ४ दिनाङ्कतः प्रचलिष्यति

केन्द्रीयमन्त्री अनुरागठाकुरः ऊनारेलस्थानकात् हरितध्वजं प्रदर्श्य प्रेषयिष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
अधुना ऊना-हरिद्वारस्य रेलयानं मार्चमासस्य ४ दिनाङ्के प्रचलिष्यति। रेलविभागेन नूतना अधिसूचना प्रसारिता अस्ति। ऊनारेलस्थानकात् हरिद्वारपर्यन्तं ०४५०२ क्रमांकं रेलयानं ४ मार्च सोमवासरे आरभ्यत इति निर्णयः कृतः अस्ति। केन्द्रीयमन्त्री अनुरागठाकुरः ४ मार्च दिनाङ्के अपराह्णे १.५० वादने ऊनारेलस्थानके हरिद्वारं प्रति एतद् रेलयानं हरितध्वजं प्रदर्श्य प्रेषयिष्यति। एतद् रेलयानं रात्रौ ९ वादने हरिद्वारं प्राप्स्यति। ध्यातव्यं वर्तते यत् रेलविभागेन ऊना-सहारनपुरम् रेलयानस्य विस्तारः हरिद्वारपर्यन्तं कृतः अस्ति। पूर्वम् ऊनातः सहारनपुरं प्रति रेलयानं प्रचलति स्म, अधुना हरिद्वारपर्यन्तं विस्तारितम् अस्ति। ऊनातः रेलयानं १.५० वादने प्रचलति। ७.२० वादने सहारनपुरं प्राप्स्यति। ८.०४ वादने रेलयानं रूड़की-रेलस्थानकं प्राप्स्यति, ९ वादने च रेलयानं हरिद्वारं प्राप्स्यति।

तथैव हरिद्वाररेलस्थानकात् ५ मार्च दिनाङ्के प्रातः ४:३० वादने ०४५०१ क्रमांकं रेलयानं प्रस्थास्यति। रेलयानं ५.२५ वादने रूड़कीस्थानकं प्राप्स्यति तथा च रूड़कीस्थानके पञ्चनिमेषपर्यन्तं स्थगितम् भविष्यति तथा च रेलयानं ततः ५.५० वादने प्रस्थाय ६.२० वादने सहारनपुररेलस्थानकं प्राप्स्यति। यत्र रेलयानस्य विरामः १० निमेषपर्यन्तं भविष्यति। सहारनपुरतः ६.३० वादने प्रस्थास्यति, १२.३० वादने ऊना रेलस्थानकं प्राप्स्यति। रेलपरामर्शसमितेः सदस्यः सुमितशर्मा अवदत् यत् इदानीं ऊना- हरिद्वाररेलयानं मार्चमासस्य चतुर्थे दिने प्रचलति, पूर्वं ऊनानगरात् मार्चमासस्य प्रथमे दिने एतत् रेलयानं चालयितुं निर्णयः कृतः आसीत्। केन्द्रीयमन्त्री अनुरागठाकुरः ४ मार्च दिनाङ्के ऊनारेलस्थानके ऊना-हरिद्वार-रेलयानस्य हरितध्वजं प्रदर्श्य शुभारम्भं करिष्यति। अस्याः रेलसेवायाः क्षेत्रस्य जनाः महत्लाभं प्राप्स्यन्ति इति सः अवदत्। रेलवे अधीक्षकः रोहदाशसिंहः एतस्य समाचारस्य पुष्टिं कृतवान्।

उपनिर्वाचनं प्रतिस्पर्धयन्तु अथवा न्यायालयं गच्छन्तु; सदस्यतायाः समाप्तेः अनन्तरं विद्रोही-विधायकानां कृते विकल्पद्वम्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

विधानसभासदस्यतायाः समाप्तेः अनन्तरं अधुना षट् विद्रोहीकाङ्ग्रेसविधायकानां कृते केवलं द्वौ विकल्पौ अवशिष्टौ स्तः। विधानसभाध्यक्षस्य निर्णयं न्यायालये आह्वानम् कुर्वन्तु अथवा लोकसभानिर्वाचनेन सह उपनिर्वाचनं प्रतिस्पर्धयन्तु। एतत् अभवत् यतोहि विधानसभासचिवालयेन गुरुवासरे एव तेषां आसनानि रिक्तानि इति घोषितानि। अस्य विषये सूचना निर्वाचन-आयोगाय अपि प्रेषिता अस्ति, यतः लोकसभायाः सामान्यनिर्वाचनस्य समयसूची अद्यापि न आगता। अतः एतेन निर्वाचनेन सह एतेषु षट् आसनेषु उपनिर्वाचनमपि कर्तुं शक्यते। विधानसभासचिवः यशपालशर्मा गुरुवासरे सायं अस्मिन् विषये अधिसूचना प्रसारितवान् अस्ति। २९ फेब्रुवरीतः सर्वाणि आसनानि रिक्तानि सन्ति। पूर्वं गुरुवासरे एव विधानसभाध्यक्षः षट् विद्रोहिणः सर्वान् अयोग्यतां दातुं निर्णयं दत्तवान् आसीत्। तदनन्तरं सायंकाले आसनानां रिक्तस्थानानां सूचना अपि निर्गता।

विधानसभासनानि येषु रिक्तानि घोषितानि सन्ति तेषु विधानसभा-निर्वाचनक्षेत्रं -१८ धर्मशाला, विधानसभानिर्वाचनक्षेत्रं - २१ लाहौल-स्पीति, विधानसभा- निर्वाचनक्षेत्रं - ३७ सुजानपुरम्, विधानसभा-निर्वाचनक्षेत्रं ३९ बड़सर, विधानसभा-निर्वाचनक्षेत्रं ४२ गगरेटम् तथा विधानसभा-निर्वाचनक्षेत्रं - ४५ कुतलेहड़म् च सन्ति । उल्लेखनीयं यत् न्यूनताप्रस्तावस्य, बजटस्य च पारितस्य समये सत्ताधारीपक्षेण सः सचेतकः निर्गतः। अस्मिन् काले सर्वेषां ४० विधायकानां सदनस्य उपस्थितेः निर्देशः दत्तः । विधानसभायां कृते उपालम्भे षट् विधायकाः अनुपस्थिताः इति उक्तम् । धर्मशालातः सुधीरशर्मा, सुजानपुरतः राजेन्द्रराणा, लाहौल-स्पीतितः रविठाकुरः, बड़सरतः इन्द्रदत्तलखनपालः, गगरेटतः चैतन्य शर्मा, कुटलैहड़तः देवेन्द्रभुट्टो च एतेषां विरुद्धं उपालम्भः दत्तः तथा च अस्य उपालम्भस्य आधारेण द्वयोः चरणयोः बुधवासरे श्रवणं कृतम्। तदनन्तरं विधानसभायाः अध्यक्षः निर्णयं आरक्षितवान्। गुरुवासरे तेषां सर्वेषां सदस्यता निरस्तीकृता। सदस्यता निरस्तीकरणानन्तरं सायंकाले आसनानां रिक्तस्थानानां विषये अपि अधिसूचना निर्गता अस्ति।

DIETसिरमौरः पञ्चदिवसीयायाः सेवारतानां संस्कृतशिक्षकाणां प्रशिक्षणकार्यशालायाः समापनम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- प्रवीणकुमारः, सिरमौरः
प्रदेशे शिक्षाक्षेत्रे गुणवत्ताम् आनेतुं सर्वकारेण नैकाः प्रयासाः क्रियन्ते। विविधजनपदेषु शिक्षकाणां प्रशिक्षणकार्यशालानाञ्च क्रियते। तत्रैव सिरमौरजनपदस्य जिलाप्रशिक्षणसंस्थाने नाहनम्–इत्यत्र संस्कृतशिक्षकाणां प्रशिक्षणकार्यशालायाः आयोजनम् अभवत्। अस्मिन् अवसरे जिलापरियोजनाधिकारी अश्वनी ठाकुर महोदयः शिक्षकान् सम्बोधयन् उक्तं यत् विश्वस्य प्राचीनतमा भाषा संस्कृतं वर्त्तते। अतः अस्माकं सौभाग्यं वर्त्तते यत् संस्कृतशिक्षकाः अत्र प्रशिक्षणं प्राप्तवन्तः। अस्य प्रशिक्षणस्य समन्वयकः सन्तराम महोदयः उक्तवान् यत् अस्याः कार्यशालायाः आरम्भः 26 फरवरीतः 01 मार्च पर्यन्तम् अभवत्। कार्यशालायामस्यां सिरमौरजनपदस्य षष्ठ्यधिकसंस्कृतशिक्षकाः प्रशिक्षणं प्राप्तवन्तः। पञ्चदिवसीयकार्यशालायां शिक्षकैः शिक्षणाधिगमस्य प्रविधिनां विषये, भाषाकौशलानां विषये, भाषिकतत्त्वानां विषये, मूल्याङ्कनस्य विषये, नवशिक्षानीतिः २०२० इत्यस्याः विषये, भाषाशिक्षणस्य साधनानां विषये च प्रशिक्षणं प्राप्तवन्तः। कार्यशालायाम् आचार्यराधेश्यामशर्मा प्रवीणः, अर्चनाशर्मा, चंबेलसिंहश्च स्रोतपुरुषरूपेण समुपस्थिताः आसन्। ध्यातव्यं वर्तते यत् कार्यशालायांमस्यां शिक्षणप्रशिक्षणकार्यं संस्कृतमाध्यमेन एव अभवत्।

हमीरपुरे संस्कृतशिक्षकाणां माध्यमिक- उच्चमाध्यमिकयोः उभयोः स्तरयोः कार्यशालाद्वयम् गतदिने प्रारब्धे

हिमसंस्कृतवार्ताः- हमीरपुरम्। हमीरपुरस्य राजकीय कन्या वरिष्ठ माध्यमिक विद्यालये हमीरपुरे संस्कृत शिक्षकाणां पञ्चदिवसीया कार्यशाला प्रारब्धा। अस्यां कार्यशालायां माध्यमिक- उच्चमाध्यमिकयोः उभयोः स्तरयोः कार्यशालाद्वयं अद्य प्रारब्धे। उद्घाटनसत्रे जिला- शिक्षक- प्रशिक्षण- संस्थानस्य उपप्रधानाचार्यः सुनील कुमारः, शिक्षक- प्रशिक्षण- प्रभारी पुनीतवर्यः, स्थानीयपाठशालायाः प्रधानाचार्या पूनम चौहानवर्या च उपस्थिताः आसन्। उपप्रधानाचार्येण सुनीलवर्येण कथितं यत् संस्कृतमेव देववाणी, वेदवाणी, भारतीय-इतिहासस्य प्रदर्शिका अस्ति। इयमेव भारतीयसंस्कृतेः संरक्षिका, संवर्धिनी चास्ति। अतः संस्कृतशिक्षकाणां समाजे अधिकं दायित्वमस्ति। प्रशिक्षण प्रभारिणा पुनीतवर्येण कार्यशालायाः उद्देश्यं समुपस्थापितम्। तेन प्रशिक्षणस्य आवश्यकता, उपयोगिता चापि बोधिता। प्रधानाचार्यया पूनम चौहानवर्यया संस्कृतस्य कार्यशालार्थं जिला प्रशिक्षणसंस्थानस्य धन्यवादं कृतं यत् संस्कृतस्य कार्यशाला अत्र कल्पिता। तया कथितं यत् संस्कृत शिक्षकैः अस्य विद्यालयस्य वातावरणं सौहार्दपूर्णं, भक्तिमयञ्च कृतम्।

कार्यशालायां स्त्रोतव्यक्तिरूपेण डॉ. तेज कुमारः, डॉ. विपन शर्मा, आचार्यः नरेश मलोटिया, डॉ. मुनीष कुमारः, आचार्यः दलीप सिंहः, डॉ. अमित शर्मा च उच्च माध्यमिक स्तरे, प्रतिभा शर्मा, ज्योति प्रकाशः, आचार्य सुरेशश्च माध्यमिकस्तरे सन्ति। इयं कार्यशाला मार्चमासस्य 06 दिनांके पूर्णा भविष्यति।

प्रधानमन्त्री मोदी पञ्चदिनेषु द्विवारं बिहारम् आगमिष्यति, अनेकान् उपहारान् च दास्यति, ६ नूतनानि रेलयानानि प्रदास्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी
देशस्य प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदीः बिहारम् गमिष्यति। आगामिषु पञ्चदिनेषु मुख्यमन्त्री द्विवारं बिहारस्य भ्रमणं करिष्यति। अद्य प्रधानमन्त्री २० मासानन्तरं बिहारम् आगमिष्यति। अद्य सः बिहारस्य औरंगाबादं, बेगूसरायनगरं च आगमिष्यति। सः मार्चमासस्य ६ दिनाङ्के बेतियानगरे जनसभां सम्बोधयिष्यति। अस्मिन् काले प्रधानमन्त्री द्विलक्षकोटिरूप्यकाणां अधिकमूल्यानां योजनाः बिहाराय उपहाररूपेण दास्यति। बिहारे पुनः राष्ट्रिय- जनतांत्रिक- गठबन्धन- सर्वकारस्य निर्माणानन्तरं प्रथमवारं प्रधानमंत्री बिहारस्य भ्रमणं करोति। गतवारं अपि यदा प्रधानमन्त्री बिहारं गतः तदा राज्ये राष्ट्रियजनतांत्रिकगठबन्धनस्य सर्वकारः आसीत्। एतस्मिन् समये मुख्यमन्त्री १७ मासान् यावत् भव्यगठबन्धनेन सह सर्वकारे आसीत्।अस्मिन् काले प्रधानमन्त्री एकवारं अपि बिहारं न आगतः।अस्य व्ययः १८ सहस्रं १८८ कोटिरूप्यकाणि सन्ति। तथैव चतुर्णां रेलपरियोजनानां व्ययः ८२६ कोटिरूप्यकाणां भवति। जलशक्तिमन्त्रालयस्य १२ योजनानां व्ययः २१८८ कोटिरूप्यकाणां भवति। एवं प्रकारेण प्रधानमन्त्री औरंगाबादनगरे कुलम् २१ सहस्रं २०३ कोटिरूप्यकाणां योजनानाम् उपहारं दास्यति। बेगूसरायनगरे प्रधानमन्त्री ३९१७ कोटिरूप्यकाणां रेलयोजनानि उपहाररूपेण दास्यति।एतदतिरिक्तं भारतीयतैलनिगमस्य अन्येषां च केन्द्रीयमन्त्रालयानाम् एकलक्षं ५६ सहस्रकोटिरूप्यकाणां योजनाः बिहारस्य जनानां कृते प्रदत्ताः भविष्यन्ति। तस्मिन् एव काले प्रधानमन्त्री बिहारनगरस्य बेगूसरायाय एकलक्षं ६० सहस्रकोटिरूप्यकाणां योजनानां उपहारं दास्यति। बेगूसरायनगरात् आरभ्यमाणायाः राष्ट्रव्यापीयोजनायाः मध्ये २९ सहस्रकोटिरूप्यकाणां परियोजना बिहारस्य कृते अस्ति। बिहारनगरात् प्रारब्धाः परियोजनाः तैल- गैस- उर्वरक- रेल- मार्गसहितैः अनेकैः क्षेत्रैः सह सम्बद्धाः सन्ति। एतेषु परियोजनासु ३९ परियोजनाः तैल-गैस-क्षेत्रेण सह सम्बद्धाः सन्ति।१० परियोजनाः रेलवे इत्यस्य सन्ति। सः षट् नूतनानि रेलयानानि ध्वजं पातयिष्यति। नवस्थापितं बरौनी उर्वरकसंयंत्रस्य उद्घाटनं भविष्यति। अयं संयंत्रः न केवलं यूरियायाः घरेलुउत्पादनं प्रवर्धयिष्यति अपितु वृत्तेः अवसरान् अपि सृजति। अस्य संयंत्रस्य क्षमता १२.५ बहुकार्यकर्मचारिणां यूरिया-उत्पादनं भविष्यति ।

।। श्रीरामायणकथा ।।

उत्तरकाण्डम्। (सप्तमः सर्गः)
लब्धवरेण रावणेन लङ्काग्रहणम्
(द्वितीयः खण्डः)

ततः निशाचरः प्रहस्तः धनदेन सुरक्षितां पुरीं लङ्कां गत्वा वित्तपालम् अब्रवीत् हे सुव्रत! तव भ्रात्रा दशग्रीवेण प्रेषितोऽहम्। हे वित्तेश! दशाननः यद् ब्रवीति तद् मम वचनं शृणु। इयं रम्या पुरी सुमालिप्रमुखैः राक्षसैर्भीमविक्रमैः भुक्तपूर्वा आसीत् किल! अतः हे विश्रवात्मज! एषा पुरी पुनः अस्मभ्यं सामतः दीयताम्। प्रहस्तस्य वचनं श्रुत्वा वैश्रवणः प्रत्यवदत्- निशाचरैः शून्या इयं लङ्का मह्यं मम पित्रा दत्ता। मया च दानमानादिभिर्गुणैः निवेशिता वर्तते। तथापि त्वं गत्वा दशग्रीवं ब्रूहि इयं पुरी राज्यं चापि यन्मम हे महाबाहो! एतत् सर्वं तवापि। एतत् सर्वम् अकण्टकं त्वमपि भुङ्क्ष्व। एतत् राज्यम् अन्यत् यत्किमपि वा मम अस्ति तत् सर्वं त्वया सह अविभक्तं वर्तते। एवमुक्त्वा सः धनाध्यक्षः पितुः अन्तिकम् अगच्छत्।
तत्र गत्वा सः धनाध्यक्षः दशग्रीवस्य यदीप्सितं तत् पितरम् अब्रवीत् हे पितः! दशग्रीवः दूतं प्रेषितवान् उक्तवान् च राक्षसगणोषिता इयं लङ्का प्रदीयताम् इति। इदानीमत्र मया किं कर्तव्यम् इति ब्रूहि। मुनिपुङ्गवः विश्रवाः तत् श्रुत्वा प्रत्यवदत् पुत्र! मम वचनं शृणु! सः दशग्रीवः मामपि तथैव अब्रवीत् किन्तु मया सः दुर्मतिः निर्भर्त्सितः सक्रोधेन उक्तश्च त्वं पुनः पुनः ध्वंससे, परन्तु सः वरं लब्ध्वा अत्यन्तं गर्वितः अभवत्। सः दुर्मतिः मान्यम् अमान्यं च न वेत्ति, अतः हे पुत्र! त्वं सहानुगः लङ्कां त्यक्त्वा कैलाशं गत्वा निवासार्थं निवेशय। तत्र मन्दाकिनी नाम उत्तमा रम्या नदी अस्ति। तस्याः जलं काञ्चनैः सूर्यसङ्काशैः पङ्कजैः कुमुदैः उत्पलैः अन्यैश्चैव सुगन्धिभिः संवृतं वर्तते। तत्र साप्सरोरगकिन्नराः सगन्धर्वाः विहारशीलाः देवाः सततं रमन्ते। तेन महान् वरः लब्धः इति त्वं जानासि अतः तेन राक्षसेन सह तव वैरं न क्षमम्। महर्षिणा विश्रवसा एवमुक्तः सः धनाध्यक्षः पितृगौरवात् तस्य वचनं गृहीत्वा सदारपुत्रः सामात्यः सवाहनधनः लङ्कां त्यक्त्वा कैलाशं गतः। ततः प्रहस्तः दशग्रीवं गत्वा वचनम् अब्रवीत् - धनदः लङ्कां त्यक्त्वा अगच्छत्। इदानीं सा लङ्का नगरी जनैः शून्या वर्तते। इदानीं त्वम् अस्माभिः सह तां नगरीं प्रविश्य तत्र स्वधर्मं पालय। प्रहस्तेन एवमुक्तः महाबलः दशग्रीवः सबलानुगैः भ्रातृभिः सह धनदेन परित्यक्तां पुरीं लङ्कां प्राविशत्। तत्र गत्वा राक्षसैः अभिषिक्तः सः दशग्रीवः पुरीं न्यवेशयत्। अपरतः धनाध्यक्षः पितृगौरवात् कैलाशं गत्वा देवानां पुरीं यथा गिरौ स्वीयां पुरीं निर्माय सुखेन न्यवसत्।

धारावाहिकी गीताप्रश्नोत्तरी -६
(द्वितीयोऽध्यायः)

धृतराष्ट्रः- तदा रथमध्ये उपविशतः अर्जुनस्य स्थितिः कीदृशी जाता सञ्जय?
सञ्जयः- महाराज! अतीव उत्साहेन योद्धुम् आगतः अर्जुनः इदानीं कार्पण्यदोषेण नितरां खिन्नतां गतोऽस्ति। तस्य नेत्रे अपि अश्रुपूर्णे, आकुले च दृश्येते, अर्थात् दर्शनाक्षमे अपि न स्तः। एतादृशं विषादग्रस्तम् अर्जुनं दृष्ट्वा कृष्णः इदं वाक्यम् अब्रवीत्।
धृतराष्ट्रः- तत् किं वाक्यं स्यात् कृष्णस्य? कामं श्रावय तावत्, सञ्जय।
श्रीकृष्णः- हे पार्थ! एतादृशे विषमावसरे एतत् कातर्यं त्वयि कुतः समागतम् ? यच्च, अनार्यैः जुष्टं, न वा स्वर्गप्राप्तिकरं, न च कीर्तिकरं हि स्यात्। अतः अर्जुन! त्वम् एतादृशीं नपुंसकतां मा गच्छ। एषा त्वयि न सङ्गच्छते। हे अरिमर्दन! एतादृशं तुच्छं हृदयदौर्बल्यं परित्यज्य युद्धाय उत्तिष्ठ।
धृतराष्ट्रः- कृष्णस्य एतद् वचनं श्रुत्वा अर्जुनः किम् अब्रवीत्, सञ्जय?
अर्जुनः- हे मधुसूदन! मरणात् नाहं बिभेमि, परन्तु एतेषां मारणात् हि बिभेमि, करुणावशतः। भीष्मद्रोणौ एतौ द्वावपि गुरू, पूजार्हौ च स्तः। एतौ प्रति तु कटाक्षदृष्टिः अपि अनुचिता, पुनः एताभ्यां सह शस्त्रैः कथं योद्धुं शक्नुयामहं, नोचितमेतत् सर्वथा।
श्रीकृष्णः- अर्जुन! तर्हि कर्तव्यपालनविषये अन्यदपि चिन्तनीयं स्यात् वा तव?
अर्जुनः- हे कृष्ण! एतान् आदरणीयान् गुरुजनान् हन्तुं नाहं कदापि शक्नुयाम्। तादृशं घोरकार्यं विहाय अस्मिन् मनुष्यलोके तु भिक्षाटनं हि वरं, कल्याणकारकं च भवेत् मत्कृते। यदि एतैः सह युद्धं कुर्यां तथापि तु गुरुजनानां रुधिरेण रञ्जितान् अर्थकामयुतान् भोगान् हि तु भुञ्जीय नु, अनेन कथं वाहं शान्तिम् अनुभवेयम्?
श्रीकृष्णः- एवञ्चेत्, त्वं पुनः किं कर्तुम् औचित्यं मन्यसे?
अर्जुनः- हे भगवन्! वयम् एतदपि न जानीमः यत् युद्धम् उचितम्, उताहो अनुचितम्। युद्धे वयं जयेम, उत ते जयेयुः इत्यपि न जानीमः। यान् हत्वा वयं जीवितुमपि नेच्छामः इति तु विशेषवार्ता । परन्तु एते हि धृतराष्ट्रपक्षीयाः अस्माकं सम्मुखे स्थिताः, योद्धुकामाः च अवलोक्यन्ते। एतान् कथं हन्यामः वयम्, अहो!
श्रीकृष्णः- यदा स्वयं निर्णेतुम् असमर्थः असि, तदा त्वं कम् उपायं चिन्तितवान्, अर्जुन?
अर्जुनः- भगवन्! कार्पण्यदोषैः उपहतस्वभावयुक्तस्य मम बुद्धिः धर्मनिर्णयविषये अवकुण्ठिता अस्ति। अतः त्वामेव पृच्छामि यत् मत्कल्याणं केन उपायेन भविष्यति इति सुनिश्चितम् एकं वचनं वद। तवाहं शिष्योऽस्मि, तव चरणकमले प्रपन्नं मां शिक्षय। परन्तु पूर्वं त्वया यत् युद्धविषये कथितं पुनस्तत् मा कथय इति निवेदयामि । यतोहि धनधान्यसम्पन्नं निष्कटकं राज्यं, देवानाम् आधिपत्यं च प्राप्नुयां चेदपि इन्द्रियाणां शोषकः शोकः निवृत्तः गच्छेदिति न पश्यामि कदापीति। (गीता - २/१-८) (अनुवर्तिष्यते -नारदः।

✍असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

संस्कृतस्य प्रसिद्ध- लोकोक्तयः

1. संघे शक्तिः कलौ युगे।– एकता में बल है।
2. अविवेकः परमापदां पदम्।– अज्ञानता विपत्ति का घर है।
3. कालस्य कुटिला गतिः।– विपत्ति अकेले नहीं आती।
4. अल्पविद्या भयंकरी।– नीम हकीम खतरे जान।
5. बह्वारम्भे लघुक्रिया।– खोदा पहाड़ निकली चुहिया।
6. वरमद्य कपोतः श्वो मयूरात्।– नौ नगद न तेरह उधार।
7. वीरभोग्या वसुन्धरा।– जिकसी लाठी उसकी भैंस।
8. शठे शाठ्यं समाचरेत् – जैसे को तैसा।
9. दूरस्थाः पर्वताः रम्याः। – दूर के ढोल सुहावने लगते हैं।
10. बली बलं वेत्ति न तु निर्बल : जौहर की गति जौहर जाने।
11. अतिदर्पे हता लंका। – घमंडी का सिर नीचा।
12. अर्धो घटो घोषमुपैति नूनम्। – थोथा चना बाजे घना।
13. कष्ट खलु पराश्रयः। – पराधीन सपनेहुँ सुख नाहीं।
14. क्षते क्षारप्रक्षेपः। – जले पर नमक छिड़कना।
15. विषकुम्भं पयोमुखम्। – तन के उजले मन के काले।
16. जलबिन्दुनिपातेन क्रमशः पूर्यते घटः।– बूँद- बूँद घड़ा भरता है।
17. गतः कालो न आयाति। – गया वक्त हाथ नहीं आता।
18. पयः पानं भुजङ्गानां केवलं विषवर्धनम्। – साँपों को दूध पिलाना उनके विष को बढ़ाना है।
19. सर्वनाशे समुत्पन्ने अर्धं त्यजति पण्डितः। – भागते चोर की लंगोटी सही।
20. यत्नं विना रत्नं न लभ्यते। – सेवा बिन मेवा नहीं।

- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

महाभारतकथासारांशः

महाभारतस्य संक्षेपेण वर्णिता कथा एवं वर्तते - उत्तरभारतस्य राज्ञो दुष्यन्तस्य पुत्रस्य भरतस्य वंशधरस्य शान्तनोः प्रपौत्रौ -धृतराष्ट्पाण्डवौ आस्ताम्। अग्रजन्मा धृतराष्ट्रः नेत्रहीनः इति हेतोः सर्वैः पाण्डुरेव राजसिंहासनेऽभिषिक्तः। कालान्तरेण पाण्डुः पञ्चत्वं प्राप्तः। तदा पञ्चपाण्डवाः - युधिष्ठिरः - भीमः - अर्जुनः - नकुलः - सहदेवश्च निखिलानि शास्त्राणि वेदाञ्च अधीतवमन्तः । प्रकृतयः युधिष्ठिरस्य शौचेन, भीमसेनस्य धृत्या, अर्जुनस्य विक्रमेण, नकुलसहदेवयोः गुरुशुश्रूषया, शान्त्या विनयेन च, समेषां तेषां शौर्यगुणेन च अति सन्तुष्टा अभवन्। पाण्डवानाम् अभ्युदयम् असहमानः दुर्योधनः छलेन तेषां राज्यम् अपहर्तुं बहुकृतप्रयत्नोऽपि विफलोऽभवत्। तदा स्वमातुलशकुनिसाहाय्येन घूतक्रीडायां कपटेन पाण्डवान् पराजित्य द्रौपदीञ्च स्वानुजेन दुःशासनेन सभामानाय्य अपमाननं कर्तुं प्रायतत । श्रीकृष्णेन रक्षिता द्रौपदी। पराजिताः पाण्डवाः कृतसमयानुसारं द्वादशवर्षपर्यन्तं वनवासस्य, एकवर्ष-अज्ञातवासस्य च कठिनाम् अवस्थाम् असहन्। ततोऽरण्यात् निवृत्य स्वराज्यम् अयाचन्त । दौत्यार्थं पाण्डवप्रतिनिधिः भूत्वा स्वयं श्रीकृष्णः गतः। परन्तु स्वार्थपरायणः दुर्योधनस्तु - 'केशव ! युद्धं विना सुच्याग्रपरिमितं भूमिमपि न दास्यामि' इति दृढचित्तः सन् अवदत् । फलतः कौरव-पाण्डवानां मध्ये भयङ्करं युद्धं सञ्जातम्। कौरवाः पराजिताः, पाण्डवेषु ज्येष्ठः युधिष्ठिरः राजसिंहासनम् आरोहत् । कालक्रमेण अभिमन्योः पुत्रं परीक्षितं हस्तिनापुरस्य अधिपतिनं विधाय सर्वे पाण्डवाः द्रौपदी च हिमालयं प्रति अगच्छन् -तत्रैव कालकवलतां गताश्च।रामायणस्य तुलनायां यद्यपि महाभारतस्य प्रचारः अल्पः तथापि महत्त्वदृष्ट्या महाभारतं विश्वस्य कस्मादपि ग्रन्थात्न हीयते । महाभारतं तदानीन्तनभारतीयसमाजनीतिप्रभृतिज्ञातव्यं बोधयति, महाभारतं तदानीन्तनीं भारतीयां सभ्यतां प्रकाशयति । प्रमाणग्रन्थतयैवास्य पञ्चमवेदसंज्ञा जाता । यथा रामायणाधारेण बहवो ग्रन्था अरच्यन्त तथैव महाभारताधारेणापि । एतत् सर्वमस्य ग्रन्थस्य महत्त्वे साक्षिभूतम् ।

प्रियपाठकाः भवतां समेषां धन्यबादः।। भवादृशानां पाठकानां सन्देशाः अस्मभ्यम् प्रतिदिनं कार्यं कर्तुंप्रेरयन्ति। भविष्ये अन्येऽपि ये पाठकाः स्वस्य अनुभवं कथनं संस्कृतमाध्यमेन लिखित्वा प्रेषिष्यन्ति तमनुभवं वयं वार्तापत्रे प्रकाशयामः
प्रधानसम्पादकः- डॉ.अमनदीपशर्मा
सम्पर्कः 9418927271

हिमसंस्कृतवार्ताः
हिमसंस्कृतवार्तायै सहयोगं कुर्वन्तु